

Tarptautinė ankstyvosios prevencijos programa „**Zipio draugai**“ visame pasaulyje pripažįstama kaip viena veiksmingiausių ankstyvosios prevencijos programų.

Programa „Zipio draugai“ siekia pagerinti emocinę vaikų savijautą, padėdama jiems įgyti socialinių ir emocinių sunkumų įveikimo gebėjimų. Programa įgyvendinama priešmokyklinio ugdymo grupėje ir trunka 24 savaites – kiekvieną savaitę po vieną 45 minučių valandėlę.

„Programos „Zipio draugai“ įtaka vaiko adaptacijai mokykloje“ vertinimas parodė, kad programoje dalyvavę vaikai:

- lengviau prisitaikė prie mokyklos tvarkos ir aplinkos,
- greičiau susirado draugų,
- turėjo mažiau problemų ir atkakliau siekė jas įveikti,
- atviriau kalbėjosi su tėvais,
- nevengė kreiptis pagalbos namuose ir mokykloje,
- stengėsi padėti kitiems, geriau jautėsi.

Programa sukurta pagal šešių pasakojimų rinkinį, pavadintą „Zipio draugai“. Vaikams skaitoma temomis „Jausmai“, „Bendravimas“, „Tarpusavio santykių užmezgimas ir nutraukimas“, „Konflikto sprendimas“, „Pasikeitimo ir netekties išgyvenimas“, „Įveikiame“. Pagrindinis šių pasakojimų veikėjas Zipis yra vabzdys (gyvalazdė), jis draugauja su dvyniais broliuku ir sesute bei jų draugais. Pasakojimų veikėjai susiduria su mažiesiems pažįstamais dalykais: draugyste, bendravimu, vienišumo jausmu, skriaudimu, priekabiavimu, reagavimu į pokyčius ir netektis, situacijomis, kai reikia viską pradėti iš naujo.

Programa vykdoma 28 pasaulio šalyse – Anglijoje, Airijoje, Belgijoje, Danijoje, Islandijoje, Lenkijoje, Norvegijoje, Olandijoje, Argentinoje, Brazilijoje, JAV, Indijoje, Kanadoje, Kinijoje ir kitur.

Tikima, kad dar vaikystėje įgiję šių gebėjimų, vaikai lengviau susidoros su kebliomis ir kritinėmis situacijomis ne tik ankstyvajame amžiuje, bet ir paauglystėje bei suaugę. Programa skirta priešmokyklinio ugdymo grupės vaikams.

Programa moko vaikus, kaip suvokti ir kalbėti apie jausmus, pasakyti tai, ką norisi pasakyti, dėmiai išklaudyti, susidraugauti ir išsaugoti draugystę, kreiptis pagalbos ir padėti aplinkiniams, įveikti vienišumą, atstūmimą ar priekabiavimą, spręsti konfliktus, lengviau išgyventi pasikeitimus, netektį ir netgi mirtį. Apibendrintai tariant, programa padeda vaikams įveikti kasdienius sunkumus, ieškoti būdų susidoroti su jausmais, įtvirtina vaiko gebėjimą naudotis parama ir ją teikti.

Valandėles veda programos „Zipio draugai“ pedagogo kvalifikaciją įgiję vaikų grupės ar klasės auklėtojai ar mokytojai. Per valandėles grupės / klasės pedagogas perskaito pasakojimą ir kviečia vaikus aktyviai įsitraukti į diskusijas, vaidinimą, žaidimus ir piešimą. Šių valandėlių tikslas – padėti vaikams išnagrinėti ir suprasti savo jausmus bei elgesį.

Ji vykdoma 28 pasaulio šalyse – Anglijoje, Airijoje, Belgijoje, Danijoje, Islandijoje, Lenkijoje, Norvegijoje, Olandijoje, Argentinoje, Brazilijoje, JAV, Indijoje, Kanadoje, Kinijoje ir kitur.

Programą „Zipio draugai“ sukūrė tarptautinė mokslininkų grupė. Programa pirmą kartą buvo išbandyta Danijoje. Lietuvoje programa „Zipio draugai“ įgyvendinama nuo 2000 metų. Joje jau yra dalyvavę per 99 tūkstančius vaikų iš visų Lietuvos apskričių, parengta beveik 3,3 tūkstančiai pedagogų. Siekiant įsitikinti, ar programa „Zipio draugai“ daro poveikį, ji buvo ne kartą profesionaliai įvertinta. Atlikti tarptautiniai lyginamieji programoje dalyvavusių ir nedalyvavusių vaikų tyrimai parodė, kad programa turėjo didelį poveikį vaikams: išaugo jų pasitikėjimas savimi ir savo gebėjimais, atsparumas neigiamai aplinkos įtakai, gebėjimas susivaldyti, vaikai tapo jautresni draugų ir artimųjų emocinei būsenai bei problemoms, draugiškesni, gebantys drauge rasti išeitį, susitarti. Sumažėjo agresyvaus, nevaldomo elgesio atvejų, padidėjo dėmesingumas. Ypač svarbus pasiekimas – padidėjęs vaikų gebėjimas įveikti kasdienius sunkumus. Vaikai pradėjo taikyti daugiau ir įvairesnių programoje išmoktų būdų: pasakyti tiesą, atsiprašyti, pasikalbėti su mama, tėčiu, draugais. Lietuvoje buvo atlikta ir daugiau programos vertinimų. Patikrintas programos išliekamasis poveikis vaikams. Tirti vaikų gebėjimai praėjus metams po programos „Zipio draugai“ užbaigimo: nustatyta, kad įgyvendinant programą užfiksuota pažanga išliko ir po vienerių metų. Vertinimas „Programos „Zipio draugai“ įtaka vaiko adaptacijai mokykloje“ parodė, kad programoje paskutiniiais darželio lankymo metais dalyvavę vaikai lengviau prisitaikė prie mokyklos tvarkos ir aplinkos, greičiau susirado draugų, turėjo mažiau problemų ir atkakliau siekė jas įveikti, atviriau kalbėjosi su tėvais, nevengė kreiptis pagalbos namuose ir mokykloje, stengėsi padėti kitiems, geriau jautėsi. Lietuvos mokslininkai tyrė programos kokybę ir veiksmingumą, atliko programoje dalyvavusių pedagogų, ugdymo įstaigų vadovų, vyr. auklėtojų ir vaikų tėvų nuomonės tyrimus. Įdomu, kad net 72 proc. tėvų pastebėjo jiems patinkančius savo

vaikų elgsenos pokyčius, kuriuos jie siejo su vaiko dalyvavimu programoje „Zipio draugai“.

Jeigu Jūs norėtumėte sužinoti daugiau apie programą „Zipio draugai“, tapti jos dalyviu, savanoriu ar rėmėju, paskambinkite mums arba apsilankykite mūsų būstinėje. Mus rasite: Viešoji įstaiga „Vaiko labui“ Šv. Ignoto g. 5, LT- 01120 Vilnius tel.: (+ 370 5) 21 21 407 faks.: (+370 5) 21 21 403 mob.tel.: +370 (699) 20 223 el. paštas: info@vaikolabui.lt AB SEB bankas a/s LT37 7044 0600 0044 5729

Programos „Zipio draugai“ įgyvendinimą remia Leidinys išleistas valstybės projekto „Saugios aplinkos mokykloje kūrimas“ lėšomis. Projektą remia Lietuvos Respublika ir iš dalies finansuoja Europos Sąjunga. Mes visi skiriame daug dėmesio savo vaikų fizinei būklei – norime būti tikri, kad jie sveikai ir sočiai pavalgę, šiltai apsirengę, skatiname juos sportuoti ir taip tapti stipriais. Bet ar pakankamai dėmesio skiriame jų emocinei savijautai ir gerovei – kaip jie jaučiasi, kaip vertina save, kaip jiems sekasi bendrauti su kitais vaikais, kaip jie įveikia liūdesį, nusivylimą ar kitus emocinius sunkumus? Emocinė sveikata yra itin svarbi kiekvieno mūsų laimei ir sėkmei. Nuo vaikystės, siekdami palaikyti tarpusavio santykius su žmonėmis ar įveikti gyvenimo iššūkius, mokomės įvairių elgesio būdų. Lankstuke, kurį laikote rankose, pristatome programą, galinčią padėti vaikams išmokti šių būdų ir pasijusti laimingesniems. Tarptautinė ankstyvosios prevencijos programa „Zipio draugai“ siekia pagerinti emocinę vaikų savijautą, padėdama jiems įgyti socialinių ir emocinių sunkumų įveikimo gebėjimų. Tikima, kad dar vaikystėje įgiję šių gebėjimų, vaikai lengviau susidoros su kebliomis ir kritinėmis situacijomis ne tik ankstyvajame amžiuje, bet ir paauglystėje bei suaugę. Programa skirta 5–7 metų vaikams. Lietuvoje ji vykdoma lietuvių, lenkų ir rusų kalbomis ikimokyklinių įstaigų, darželių-mokyklų ir bendrojo lavinimo mokyklų ikimokyklinėse bei priešmokyklinėse grupėse ir pirmosiose klasėse, prailgintos dienos grupėse, vaikų dienos centruose ir globos namuose. Programa prieinama visose Lietuvos apskrityse tiek miesto, tiek ir kaimo vaikams. Programos įgyvendinimui pritaria Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, su ja 2002 m. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis. Įvertinus ypač pozityvų programos „Zipio draugai“ poveikį vaikams, 2008 m. ji buvo įtraukta į Nacionalinę smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams programą. Programa „Zipio draugai“ yra išskirtinė dėl kelių aspektų: programa skirta labai mažiems vaikams (paprastai

prevencinės programos kuriamos paaugliams), tuo ji yra nauja tiek Europoje, tiek ir pasaulyje; programa yra universali – ji įgyvendinama skirtingoje kultūrinėje ir religinėje aplinkoje dvejose dešimtyse pasaulio šalių jų nacionalinėmis kalbomis; programoje dalyvavusių vaikų tyrimai patvirtina kūrėjų lūkesčius, kad programa turės ilgalaikį poveikį – net iki paauglystės – vaiko socialiniams įgūdžiams ir gebėjimui įveikti sunkumus, taigi ji pasitarnaus savižudybių ir priklausomybių prevencijai; programoje taikoma veiksmingų metodų sistema, todėl vaikai išmoksta patys sėkmingai įveikti sunkumus ir stresą, ieškoti socialiai priimtinių išeičių ir paramos, padėti kitiems, prisiimti atsakomybę už savo elgesį ir kt. Programa moko vaikus, kaip suvokti ir kalbėti apie jausmus, pasakyti tai, ką norisi pasakyti, dėmiai išklaudyti, susidraugauti ir išsaugoti draugystę, kreiptis pagalbos ir padėti aplinkiniams, įveikti vienišumą, atstūmimą ar priekabiavimą, spręsti konfliktus, lengviau išgyventi pasikeitimus, netektį ir netgi mirtį. Apibendrintai tariant, programa padeda vaikams įveikti kasdienius sunkumus, ieškoti būdų susidoroti su jausmais, įtvirtina vaiko gebėjimą naudotis parama ir ją teikti. Programa „Zipio draugai“ padeda pedagogams tobulinti darbe reikalingas socialinę, socioedukacinę bei mokinių motyvavimo ir paramos jiems kompetencijas. Programa gerai dera su bendrosiomis ikimokyklinio ugdymo ir mokyklų programomis ir jas papildo. Ji siūlo pedagogams gerai apgalvotų uždavinių, būdų ir metodų bei praktinių užduočių sistemą. Patirtis rodo, kad tai pakeičia ne tik pedagogo gebėjimus, bet ir nuostatas vaiko, jo poreikių, išgyvenimų bei elgesio atžvilgiu. Programa „Zipio draugai“ trunka 24 savaites – kiekvieną savaitę po vieną 45 minučių valandėlę. Valandėles veda programos „Zipio draugai“ pedagogo kvalifikaciją įgiję vaikų grupės ar klasės auklėtojai ar mokytojai. Programa sukurta pagal šešių pasakojimų rinkinį, pavadintą „Zipio draugai“. Vaikams skaitoma temomis „Jausmai“, „Bendravimas“, „Tarpusavio santykių užmezgimas ir nutraukimas“, „Konflikto sprendimas“, „Pasikeitimo ir netekties išgyvenimas“, „Įveikiame“. Pagrindinis šių pasakojimų veikėjas Zipis yra vabzdys (gyvalazdė), jis draugauja su dvyniais broliuku ir sesute bei jų draugais. Pasakojimų veikėjai susiduria su mažiesiems pažįstamais dalykais: draugyste, bendravimu, vienišumo jausmu, skriaudimu, priekabiavimu, reagavimu į pokyčius ir netektis, situacijomis, kai reikia viską pradėti iš naujo. Per valandėles grupės / klasės pedagogas perskaito pasakojimą ir kviečia vaikus aktyviai įsitraukti į diskusijas, vaidinimą, žaidimus ir piešimą. Šių valandėlių tikslas – padėti vaikams išnagrinėti ir suprasti savo jausmus bei elgesį. Programa „Zipio draugai“ ir ją įgyvendinantis pedagogas nenurodinėja vaikui, ką konkrečiai daryti. Nesako jam: „Šis sprendimas yra geras, o anas – blogas.“ Vietoje to vaikai skatinami aiškintis, mąstyti ir ieškoti gerų išeičių patys. Programoje jie raginami naudotis auksine taisykle: gera išeitis yra ta, kuri padeda pasijusti geriau ir nekenkia aplinkiniams. Programą „Zipio draugai“ sukūrė tarptautinė Anglijos,

Kanados ir Norvegijos mokslininkų grupė 1998 metais. Lietuvoje programa "Zipio draugai" įgyvendinama nuo 2000 metų. Joje jau yra dalyvavę virš 99 tūkstančių vaikų iš visų Lietuvos apskričių, paruošta apie 3,3 tūkstančiai pedagogų.